

av Island sidan 1990. På det meste (i 1996) er det internasjonalt totalt fiska 180 000 tonn, og opptil 19 nasjonar har delteke (Figur 2.4.5.1). Norske fiskarar har på det meste fiska vel 14 500 tonn (i 1992 og 1993). Offisiell fangststatistikk for 2006 viser ein totalfangst på 82 910 tonn. Den norske fangsten i 2006 var på 5 984 tonn. Førebels statistikk for 2007 viser ein total internasjonal rapportert fangst på 60 219 tonn, med norske landingar på 4 346 tonn. Den nordaustatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) sette totalkvoten for 2007 til 46 000 tonn etter at ICES hadde tilrådd å stanse fisket til gjenoppbygging av bestanden var dokumentert.

For å verne snabelueren i den nordaustlege delen av Irmingerhavet, har ein det siste året maksimum kunna fiske 65 % av kvoten før 15. juli. Det skal ikkje brukast trålposar med mindre maskevidde enn 100 mm.

Kyststatane har i vinter kalla NEAFC-partane inn til eit par møte for konsultasjonar og om mogeleg å få til ein avtale. Det vart til slutt oppnådd semje om ein såkalla referansekvote på 46 000 tonn. I avtalen heiter det, noko kryptisk, at partane skal fastsetje forvaltningstiltak basert på denne kvoten. Det er gjort ein “gentleman’s agreement” om at ingen part skal fiske meir enn i 2007,

med unntak av Russland, som skal redusere sin kvote med 8 000 tonn. Dette kan då i realiteten føre til eit uttak på vel 63 000 tonn. Avtalen er klart ei minimumsløysing, og medfører eit for høgt fiskepress. Men han er betre enn ingenting, og sikrar oss i det minste ei internasjonal regulering av snabeluerfisket i 2008. Partane vart samde om ein faktor på 1,70 for omrekning frå alle typar hovud- og bukkappa fiskevekt til rundvekt. Partane vart også samde om ei ny tid/områderegulering for å verne yngleperioden. Dette er også eit tiltak for å unngå at all fangst blir konsentrert om berre ein av snabeluerkomponentane i Irmingerhavet.

Pelagic Redfish (*Sebastes mentella*) in the Irminger Sea

The last internationally coordinated acoustic trawl survey in June/July 2007 confirmed that the stock size was low compared to the early 1990s, but with small changes during the most recent years. Decline in catch rates since 2004 and the rapid decrease in commercial catches suggest that the stock is in a state of rapid depletion. Therefore, ICES recommended that no fishing should take place in 2007. However, this year, ICES advises that a management plan be developed and implemented which takes into account the uncertainties in science and the properties of the fisheries. ICES suggests that catches of *S. mentella* be set at 20,000 tonnes as a starting point for a management plan.

The lack of reliable abundance indices and accurate recruitment indices prevents precise determination of stock status. The stock definition is still under review and there are concerns that the current approach based on a single stock, without recognition of its possible components, does not capture the stock dynamics. ICES is also concerned about the lack of agreed TACs and allocation schemes, which results in catches greatly exceeding the advice. In order to have a management in place for the fishing season which starts in spring 2008, a reference quota of 46,000 tonnes has been agreed by the NEAFC parties, and each party should set its own quota in accordance with this. A “gentleman’s

agreement” says that no one is to fish more than in 2007, and Russia is to reduce its quota with 8,000 tonnes. This may lead to a total outtake of more than 63,000 tonnes, which is too much, but at least there will be an international regulation of the fishery in 2008. The parties also agreed to use a common conversion factor of 1.70 for converting headed and gutted product weight to round weight. Furthermore, the parties agreed on a combined seasonal/area regulation that will reduce the fishing pressure during larvae release and to some extent prevent a disproportionate harvest of the two redfish components in the area.

2.4.6 HVAL I NORSKEHAVET

Topografien i Norskehavet er svært gunstig for en rik næringsproduksjon, og betydelige mengder hval beiter på plankton, pelagisk fisk og blekksprut.

Nils Øien
nils.oien@imr.no

Forekomsten av vågehval antas for en stor del å være knyttet til utbredelsen av norsk vårgytende sild. Sammen med vågehvalen er finnhval og spermhval de vanligste hvalene i Norskehavet, men vi finner også mye knølhval og spekkhogger. I tillegg opptrer springer, nise, grindhval, nebbhval og blåhval.

Spermhval

Spermhval holder til i dyphavet utenfor eggakanten, og man antar at den beiter på blekksprut og forskjellige fiskearter som lever på middels dyp. Spermhvalens hunner og unger lever sammen i familier med én haremshann, så når hanene blir kjønnsmodne, utstøtes de av

Foto: Paul Envor

Figur 2.4.6.1

Spjelden observasjon av en grønlandshval i Barentshavet, juli 2007.
A rare observation of bowhead whale in the Barents Sea, July 2007.

gruppen. Mens familiegroppene lever i tropiske og subtropiske strøk, trekker hannene mot høyere breddegrader og lever der som solitære individer. Norskehavet er et slikt område der vi bare finner hanner. I Norskehavet er det omkring 6 000 spermhval, og spesielt store ansamlinger av dem finner vi vest av Andøya, i tilknytning til Bleiksdjupet.

Finnhval

Finnhval finnes over store dyp, men holder seg i første rekke nær eggkantene og i Jan Mayen-området. I selve Norskehavet er det 5 000–6 000 finnhval. I tillegg befinner det seg et liknende antall i havområdene rundt Jan Mayen og mellom Island og Jan Mayen. Områdene rundt Island, inklusiv Danmarksstredet, er et rikt område for finnhval, og totalt sett er det om lag 30 000 finnhval i Nordøst-Atlanteren. Finnhval er i likhet med vågehvalen variert i kosten, men er kanskje noe mer bundet til forekomster av hoppekreps og krill, foruten sild og lodde.

Knølhval

I våre farvann er knølhvalen i første rekke knyttet til forekomster av lodde. Over hele perioden vi har hatt talletokt, ser det ut til at tallrikheten av denne arten har vært temmelig stabil, rundt 1 000 individer totalt i Norskehavet og Barentshavet.

Spekkhogger

Spekkhoggeren er i Norskehavet knyttet til vandringsmønsteret til norsk vårgytende sild og følger stort sett denne i løpet av året. I Tysfjord med Vestfjord-området, som i en årrekke var overvintringsområdet for norsk vårgytende sild, har det vært anslagsvis 500 spekkhoggere vinterstid. Totalt for Norskehavet og Barentshavet antar vi at det kan være noen få tusen spekkhoggere.

Forekomstene av storhval i det sentrale Norskehavet har ikke endret seg vesentlig de siste 15 årene. Antall spermhval har vist en økning på et par prosent per år, men denne økningen er ikke statistisk signifikant. Derimot har det i områdene rundt Island vært en signifikant økning av finnhval og knølhval, uten at vi vet hvorfor. I tillegg til en direkte vekst i bestandene, kan også endringer i fordeling forklare slike observasjoner.

De sjeldne retthvalene

Retthvalene er store bardehvaler med maksimalstørrelse på opp mot 18 m og 100 tonn. De har ingen ryggfinne og kjennetegnes ved å svømme i relativt moderat tempo.

Det sies at retthvaler fikk denne betegnelsen fordi de flyter etter å ha blitt avlivet, og således var de "rette" hvalene å fange før dampmaskin og granatharpun gjorde det praktisk mulig å utvide fangsten til også å omfatte de rasktsvømmende finnhvalene (blåhval, finnhval, seihval). Sikkert er det at de ble et lett bytte for en relativt lavteknologisk hvalfangst som desimerte bestandene kraftig allerede på 1800-tallet.

I Nord-Atlanteren har vi to arter av retthvaler: grønlandshvalen og nordkaperen. Nordkaperen, eller nordlig retthval, var grunnlaget for den hvalfangsten baskerne startet med i Biscaya på 1100-tallet. Fra 1600-tallet ble arten fangstet utenfor Finnmark, og siste fangst av nordkaper i norske farvann var i 1926. Arten regnes som utryddet hos oss. I dag er det bare en liten restpopulasjon på vel 300 dyr igjen i Nord-Atlanteren, og den har tilhold på USAs østkyst. Men i september–oktober 1999 ble et individ fra denne bestanden observert en måneds tid i Kvænangen i Troms. Individet ble identifisert på grunn-

lag av foto som hannhvalen Porter, som hadde vært observert regelmessig på østkysten av USA siden 1981 og siste gang før dette i Cape Cod Bay i mai 1999. Den ble observert igjen i Cape Cod Bay i mars 2000. Avstanden mellom Cape Cod og Kvænangen er om lag 5 700 km, så den gjennomsnittlige svømmehastigheten må minst ha vært 50 km i døgnet.

Grønlandshvalen er knyttet til isfylte farvann og har en sirkumpolar utbredelse. En regner med at grønlandshval i området fra Øst-Grønland til Barentshavet utgjorde én bestand – spitsbergenbestanden. Da fangsten på denne startet opp på 1600-tallet, tror en at den besto av om lag 25 000 individer. I dag er det bare rester igjen, noen få titalls dyr. Under hvalteltoktet i Barentshavet sommeren 2007 ble det gjort én observasjon av grønlandshval (Figur 2.4.6.1). Observasjoner for øvrig de siste tiårene er gjort nord i Grønlandshavet, ved Spitsbergen og i Barentshavet. Det er usikkert om disse grønlandshvalene er rester av spitsbergenbestanden, eller om de er innvandrere fra andre bestander.

Whale

The Norwegian Sea presents good habitats for whales, especially the baleen whales feeding on zooplankton. Sperm whales are also very abundant, feeding on squids and mesopelagic fishes. The abundances within the Norwegian Sea are approximately 5,000 fin whales, 1,000 hump back whales and 6,000 sperm whales. Their abundances over the last 15 years seem to have been stable, but with some indication of increases. Other species common to the area are killer whales, *Lagenorhynchus dolphins*, harbour porpoises, pilot whales, Northern bottlenose whales and blue whales.

2.4.7 KLAPPMYSS

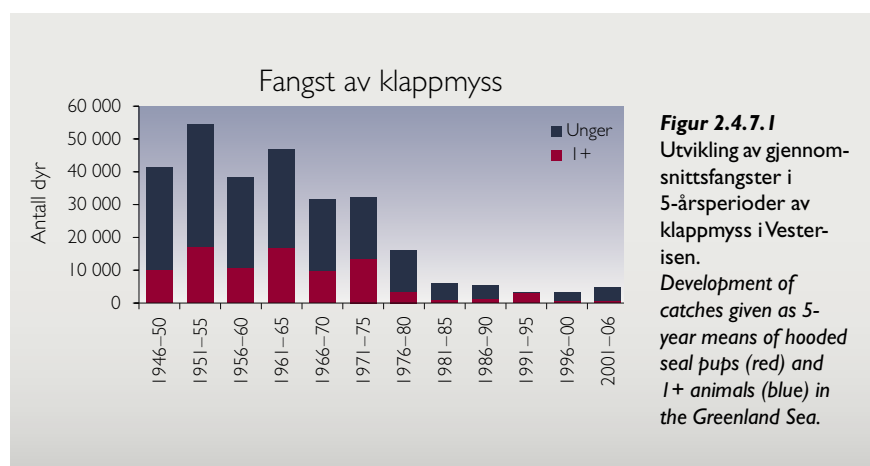
Tore Haug

tore.haug@imr.no

► Status og råd

I 2005 ble ungeproduksjonen hos klappmyss i Vesterisen beregnet til 15 200 dyr. Det tilsier en bestand av ett år gamle og eldre dyr på 71 400, noe som er betydelig lavere enn i 1997, da ungeproduksjonen var beregnet til 24 000. Siden 1980 ser det ut som bestanden har stabilisert seg på et lavt nivå, som antakelig ikke er mer enn 10–15 % av nivået for 60 år siden.

På grunn av lite data om bestanden, og på bakgrunn av den observerte nedgangen i

Figur 2.4.7.1 Utvikling av gjennomsnittsfangster i 5-årsperioder av klappmyss i Vesterisen. Development of catches given as 5-year means of hooded seal pups (red) and 1+ animals (blue) in the Greenland Sea.